

СЕМАНТИЧНІ ЗСУВИ У СЛОВНИКАХ ЧУЖОМОВНИХ СЛІВ (на матеріалі словників 70-90-х рр. ХХ ст.)

У статті проаналізовано матеріал двох словників чужомовних слів задля виявлення семантичних трансформацій на рівні тлумачних частин словникових статей зокрема й ідеології словників загалом. Увагу зосереджено на розвитку семантичної структури слів, що відбувається в ході їх функціонування й адаптації в українській мові та відбивається в кодифікаційній практиці. Визначено й проілюстровано кількісні та якісні семантичні зсуви, пов'язані з розвитком науки, культури, суспільства, а також зі змінами в політичному житті країни та світоглядних орієнтаціях мовного колективу.

Кожен словник - це своєрідний відбиток мовної реальності, підсумок розвитку мови на даному етапі. І, попри настанову укладачів лексикографічних праць на об'єктивність систематизації певних мовних фактів, словникам властива й суб'єктивність: у них відбивається комплекс цінностей, переконань, світоглядних орієнтирів, притаманних конкретному мовному колективові. Отож зміни в суспільному житті неодмінно позначаються на складі та характері словників. Що ж до словників чужомовних слів, то саме в них утілюється ставлення мовців до не-свого світу, а водночас і бачення місця своєї мови серед інших, виявляється своєрідність власного світогляду на тлі світоглядів інших народів.

У цьому можна сповна переконатися на прикладі перших спроб систематизації іншомовних запозичень, здійснюваних, зокрема, Я. Гротом, І. Огієнком, Д. Лотте. Це засвідчили й пізніші праці, де місце іншомовної лексики розглядалося в лексико-семантичному просторі української мови (Б. Ажнюк, А. Бурячок, В. Жайворонок, М. Кочерган, Т. Панько, Я. Рибалка, С. Стасевський та ін.). Вивчення іншомовної лексики стає дедалі різнобічнішим. Так, питання вмотивованості запозиченої лексики іншомовними одиницями-етимонами досліджує А. Казкенова, особливості лексико-семантичної рецепції іншомовної лексики в українській мовній картині світу вивчає В. Сімонок. З'являються роботи, присвячені впливу запозичень із конкретних мов на розвиток української мови, як-от із латини (С. Гриценко, У. Мрозіцька).

У даній статті ми маємо на меті дослідити процеси змін, що їх зазнають словникові одиниці у процесі розвитку мови й суспільства, й зокрема в ході оновлення реєстру словників чужомовних слів.

Актуальність обраної теми полягає в тому, що вона акцентує увагу на такій малодослідженій сфері, як зв'язок мовної свідомості українців із динамікою політичних змін (у даному разі це трансформація свідомості) під впливом формування української нації. Завдяки такому ракурсові на факти мови та мовної свідомості стає можливим виявити закономірності семантичних змін у потрактуванні слів, інакше кажучи - у метамові тлумачної частини статей словників чужомовних слів. Обрана тема важлива також для виявлення резервів удосконалення лексикографічних праць досліджуваного типу.

Особливості трансформації семантичної структури чужомовних слів ми пропонуємо розглянути на **матеріалі** словникових статей двох словників:

- 1) «Словник іншомовних слів» (ред. О. Мельничук, 1974 р.);
- 2) «Словник іншомовних слів» (ред. М. Коломієць, Л. Молодова, 1998 р).

Матеріал для аналізу відібрано з реєстру слів на літери «Г» та «Г».

Одним з основних аспектів лексикографічної практики є проблема семантичної структури слова, його мінливої семантичної єдності. Х. Касарес, пояснюючи взаємозв'язок між лексикографією і семантикою, зауважує, що лексикографія інтерпретує та оцінює дані відповідно до відношень, встановлених у семантиці; водночас семантика використовує дані, що їх збирає та систематизує лексикографія [1, 63]. На ґрунті зіставлення двох словників у семантичному аспекті ми спробуємо простежити закономірності такого взаємозв'язку, що спричиняє так звані **семантичні зсуви** (Л. Гикал використовує цей термін на позначення процесів зміни семантики слів, зокрема й щодо зміни оцінного компонента значення [2, 7]).

У контексті кодифікування слів чужомовного походження, входження яких у певну мову (в даному разі - українську) пов'язано з процесом контактування мов, проблему семантичних зсувів, на нашу думку, можна розглядати у двох ракурсах:

- 1) зміни в семантичній структурі слова, що відбуваються в ході запозичення з мови-джерела до мови-реципієнта;
- 2) семантичні трансформації, пов'язані з адаптацією запозиченої лексеми та розвитком її значень у мові-реципієнті.

Семантичні зсуви у ході запозичення слова

Зауважмо, що розвиток значень чужомовного слова у мові-реципієнті часто пов'язаний із запозиченням певного лексичного значення полісемічного слова з мови-джерела. А. Казкенова терміном «міжмовна вмотивованість» позначає залежність запозичення від тієї іншомовної одиниці, що стала основою для його появи [3, 73].

Семантичні відступи від іншомовного прототипу найчастіше пов'язані з особливостями контексту - мовного середовища, до якого потрапляє слово. У момент запозичення певне значення прототипу може виявитися неактуальним для мови-реципієнта, тож слово переноситься з відповідними змінами щодо кількості значень. На якісному рівні чужомовний прототип може набувати в мові-реципієнті вужчого або ширшого значення (особливо коли в ній уже є слово на позначення відповідного поняття); зазнавати змін у розміщенні значень відносно центру та периферії, а також у використанні прямого й переносного значень.

Щодо словників чужомовних слів, то в них простежити розвиток значень від мови-джерела до мови-реципієнта можна лише в поодиноких випадках. Адже у статтях таких словників етимони подають або взагалі без перекладу, або з буквальним перекладом українською мовою одного зі значень.

Так, скажімо, у статті *ГАРДЕМАРИН* французький етимон *garde-marine* подано з перекладом «морська гвардія». Тлумачна ж частина має такий вигляд:

В дореволюційній Росії звання вихованців старших рот Морської академії. В 1860-82 рр. звання Г. давали випускникам морських кадетських корпусів [4].

Отож бачимо: значення слова зберегло свій основний семантичний компонент, але звузилося у процесі запозичення.

Загалом же без залучення додаткових матеріалів неможливо із цілковитою певністю виявити, в якому складі та в якій ієрархії перейшли значення від етимона до запозиченого слова,

а які зі значень утворилися вже в системі мови-реципієнта.

Семантичні зсуви в ході адаптації та функціонування слова в українській мові

Спостерігаючи зміни семантичної структури чужомовних слів, що відбулися в історії української мови впродовж 70-90-х рр. ХХ ст., не можна не помітити впливу екстралінгвістичних чинників. Адже розпад СРСР і перехід від панування єдиної ідеології до демократії та плюралізму думок, безперечно, спричинили фундаментальний перегляд дотеперішньої системи поглядів та оцінок. Що ж до лексикографії, то в цій царині позиція автора має вирішальне значення на всіх рівнях - від окреслення кола лексичних одиниць, що мають сформувати реєстр словника, до випрацювання лексикографічної стилістики та формулювання тлумачної частини словникових статей.

Для з'ясування природи та шляху семантичних зсувів, яких зазнали в українській мові чужомовні слова, вдамося до їх типологізації.

Так, Л. Струганець називає такі типи трансформації слова у процесі модифікації його семантичної структури:

- семантичні зміни у словах з однаковою кількістю значень (зокрема, поглиблення тлумачення, узагальнення значення, модифікація значення, зміна позиції в потрактуванні значення у словниковій статті, висування іншого значення на роль основного);
- розширення семантичної структури слова;
- звуження семантичної структури слова;
- утворення або зникнення полісемії;
- комплексні якісні модифікації значення [5, 18].

М. Сімонок розрізняє два процеси в розвитку семантичної структури слова:

- ускладнення (коли слово набуває нових додаткових лексико-семантичних варіантів, зокрема й у процесі усталення метафоричних та метонімічних відношень між лексико-семантичними варіантами полісемантичного слова);
- спрощення (коли полісемантичне слово втрачає частину значень).

Крім того, дослідниця каже про можливість переінтеграції значень, тобто зміни позиції лексико-семантичних варіантів у їхній ієрархії, коли у свідомості мовця первинне значення починає сприйматись як похідне і навпаки [6, 18].

Беручи до уваги такі міркування, можна говорити про два загальні різновиди семантичних зсувів у чужомовних словах:

- кількісний (зміна кількості значень слова - у цьому разі лексикограф може бути більш об'єктивним);

- якісний (переформування ієрархії значень, конкретизація чи узагальнення значення, зміна позиції автора в потрактуванні значення тощо - цей аспект лексикографічної праці вразливий до проявів суб'єктивності лінгвіста).

Простежмо особливості двох типів змін, зіставивши словникові статті аналізованих словників іншомовних слів.

Кількісні зміни

1) Розширення семантичної структури слова

ГАСТРОНОМ - любитель і знавець витончених страв [4].

ГАСТРОНОМ - 1) тонкий смак в їжі, розуміння тонкощів кулінарії; 2) сукупність харчових продуктів якісного приготування; магазин [7].

Як бачимо, у процесі розвитку семантичної структури в українській мові це слово почали використовувати на позначення конкретного місця - продуктової крамниці.

2) Звуження семантичної структури слова

ГАРЕМ - 1) жіноча половина багатого мусульманського будинку в країнах мусульманського Сходу, де існувало багатожонство. 2) Переносно - мешканки гарему [4].

ГАРЕМ - жіноча половина багатого мусульманського будинку в країнах мусульманського Сходу, де існує багатожонство [7].

Отож у семантичній структурі цього слова, згідно з аналізованим словником 1998 р., збереглося лише перше значення.

3) Переформування порядку значень

ГВАРДІЯ (від італ. *guardia* - варта) - 1) У деяких країнах особиста охорона глави держави. 2) Добірна привілейована частина військ. 3) В СРСР Г. - почесне звання, яке присвоєно військовим частинам і з'єднанням Збройних сил, що особливо відзначилися в боях Великої Вітчизняної війни 1941-45 рр. 4) Червона Г. - збройні сили пролетаріату в Росії у період боротьби за перемогу Великої Жовтневої соціалістичної революції і тріумфальної ходи Радянської влади (березень 1917 - квітень 1918 р.). 5) В буржуазних країнах особливі формування для військових чи поліцейських цілей (Г. республіканська, цивільна тощо). 6) Переносно - передова частина якогось класу, соціальної групи (напр., стара гвардія) [4].

ГВАРДІЯ, -ї, ж. (італ. *guardia* - варта). 1) Особливі формування для військових чи поліцейських цілей. 2) Добірна привілейована частина військ. 3) (перен.) Передова частина якоїсь групи [7].

Зміни, яких зазнала семантична структура цього слова, великою мірою спричинені суспіль-

но-політичними процесами в Україні від 1991 р. та зумовленою ними позицією автора, а саме: семантичні компоненти, пов'язані з реаліями СРСР та подіями 1917-1918 рр., у словнику 1998 р. вилучено; натомість на перше місце потрапило значення, що у словнику 1974 р. мало п'яту позицію, причому з ідеологізованим нашаруванням («у буржуазних країнах»). Очевидно, що зміни цього типу є не лише кількісні, а й якісні водночас.

Загалом щодо порядку подання значень у словниковій статті можливі два підходи, застосування яких залежить від настанов автора та призначення словника:

- емпіричний (спершу вміщують загальноприйняте, найпоширеніше значення; далі - застарілі, розмовні, переносні; потім - діалектні, жаргонні та спеціальні);
- історичний (спочатку подають значення, найближче до етимології слова, навіть якщо воно не є поширеним на даному синхронному зрізі мови; далі наводять решту значень, останнє з яких - сучасне та найпоширеніше) [1, 80-86].

Відповідно, емпіричний метод розміщення значень має більшу практичну користь, а історичний відповідає науковій правильності, хоча жоден із них не є досконалим.

В аналізованому словнику 1974 р. першим укладачі послідовно розміщують те значення, що є найдавнішим. Натомість у словнику 1998 р. першим подано найвідоміше й найуживаніше значення словникових одиниць (хоча переносні, поетичні та застарілі значення подають останніми в будь-якому разі). Пор.:

ГЕРОЙ (від грец. *ήρωες* - богатир, воїн, людина казкової сили й мужності) - 1) В давньогрецькій релігії і міфології визначний предок, вождь або богатир. 2) Видатна за своїми здібностями й діяльністю людина, що виявляє відвагу, самовідданість і хоробрість у бою і в праці. 3) Людина, що втілює основні, типові риси певного оточення, часу, певної епохи. 4) Головна дійова особа художнього твору. 5) Переносно - особа, яка чим-небудь відзначилася, привернула до себе загальну увагу [4].

ГЕРОЙ, -я, ч. (гр. *ήρως* - воїн, людина казкової сили) - 1) Людина, що виявляє відвагу, самовідданість і хоробрість у бою і в праці. 2) Людина, що втілює основні, типові риси певного часу, епохи. 3) Головна дійова особа художнього твору. 4) (перен.) Особа, яка привернула до себе загальну увагу [7].

На наш погляд, у словниках чужомовних слів доречнішим є застосування історичного порядку значень. Такий підхід дає змогу читачеві вичленувати первинний семантичний компонент у

значенні лексеми та простежити розвиток її семантичної структури. Якщо ж орієнтуватися на світову практику лексикографування (маємо на увазі насамперед електронні словники в мережі Інтернет), то варто замислитися про можливість наводити точні дати виокремлення у слові певних значень, не кажучи вже про зазначення часу появи самого запозиченого слова в мові.

Якісні зміни

1) Узагальнення значення

ГАНГСТЕРИ - поширена в США назва бандітів, бандитських зграй [4].

ГАНГСТЕР - бандит, грабіжник; член бандітської організації, що робить бізнес незаконними засобами - вбивством, грабунком, підкупом, шантажем тощо [7].

На цьому прикладі бачимо, як слово, що з'явилося на позначення екзотичного поняття, згодом набуло загальнішого значення й почало вживатися без зв'язку з країною походження.

2) Конкретизація значення

ГАРАНТІЯ (франц. *garantie*) - порука, забезпечення [4].

ГАРАНТІЯ, -ї, ж. (фр. *garantie*). 1. Забезпечення, порука за щось. 2. Документ, що додається до виробу і дає право власнику на безкоштовний ремонт протягом визначеного терміну [7].

У наведеному прикладі абстрактна назва у процесі розвитку семантичної структури перейшла на конкретний предмет - документ, що виконує названу функцію. Власне, це зрушення метонімічного характеру.

3) Зміни, пов'язані з деідеологізацією суспільства

ГІМН (грец. *ὕμνος* - похвальна пісня) - 1) Устава давній Греції урочиста, хвалебна пісня на честь богів і героїв. 2) Урочиста пісня, прийнята як символ державної (напр., державний Г. СРСР) або класової єдності (напр., міжнародний Г. пролетаріату - «Інтернаціонал»). 3) Музичний твір (в оперному, симфонічному, хоровому мистецтві), в якому виражається піднесення, урочистість [4].

ГІМН, -у, ч. (гр. *ἕμνος* - похвальна пісня). 1. Урочиста пісня, прийнята як символ державної єдності. 2. Музичний твір або хвалебна пісня на честь кого-, чого-небудь [7].

Звернувши увагу на друге значення в обох словникових статтях, ми помітимо, що у словнику 1998 р. знято ідеологічний компонент, виражений у словосполученні «класова єдність».

Загалом у визначеннях цієї групи формулювання у словнику 1998 р. відрізняються від тлумачень словника 1974 р. лише тим, що в них знято ідеологічно марковану лексику (такі слова, як буржуазний, капіталістичний, класовий тощо).

Іншими словами, тлумачна частина позбавлена суспільно-політичної конкретики.

Водночас нерідко й у сучасному словнику трапляються тлумачення на кшталт:

ГЕГЕМОНІЯ - особлива, керівна роль якого-небудь класу, держави щодо інших класів або держав [7].

4) Зміни, пов'язані з позицією автора за різних культурних і суспільно-політичних умов

ГІМНАЗІЯ (від грец. *γυμνάσιον* - гімнасій) - середній чоловічий і жіночий навчальний заклад у дореволюційній Росії і деяких зарубіжних країнах [4].

ГІМНАЗІЯ, -ї, ж. (гр. *gymnasion*) - загальноосвітній середній навчальний заклад [7].

Вочевидь, назва, яка ще в 70-80-х рр. ХХ ст. сприймалась як історизм або екзотизм, у сучасній Україні позначає живу реалію - специфічний навчальний заклад.

Даний тип трансформацій тісно пов'язаний із попереднім, адже зміна культурних і суспільно-політичних обставин в Україні й зумовила деідеологізацію суспільства.

Щодо позиції автора-укладача (а вона відбивала загальноприйнятий спосіб світосприйняття) для словника 1974 р. характерною є орієнтація в географічних (і геополітичних) координатах СРСР, а також «дореволюційної» Росії, що несамохіть навіває думку про спадкоємність цих двох форм імперії. Наприклад:

ГАМБУЗІЯ - вид дрібних риб родини пецилієвих. Завезена в СРСР з Північної Америки. Використовується у біологічній боротьбі з малярійним комаром. При масовому розмноженні може завдавати шкоди рибному господарству, знищуючи ікру риб [4].

ГІЛЬДІЯ (від нім. *Gilde* - корпорація, об'єднання) - 1) У період раннього феодалізму в Західній Європі економічне, політичне чи релігійне об'єднання населення, створюване для захисту інтересів або цехових привілеїв членів Г. 2) В дореволюційній Росії певна категорія купецтва (за розмірами оборотів і податку) [4].

У словнику 1998 р. зміну позиції автора, зокрема її орієнтацію на координати України, спостерегаємо у статтях на кшталт:

ГЕРДАН, -а, ч. (рум. *gherdán* < болг. *гердан* - намисто, буси < тур. *gerdan* - шия). діал. Вовняна стьожка або ажурний комірець з бісеру, якими в Галичині, на Буковині та Закарпатті жінки прикрашають шию або голову, а чоловіки - капелюхи [7].

Зазначимо, що це слово не є новим для словників аналізованого типу, адже його зафіксував ще «Словник чужомовних слів» 1932 р. зі значенням «широка стрічка, вишита дрібними па-

цьорками, що її носять на Зах. Україні дівчата на шії, парубки на брилях - силянка» [8].

Загалом на доборі слів до реєстру словника 1998 р., зокрема на літеру Г, позначилося прагнення укладачів повернути до активного вжитку поширену раніше та засвідчену в дорадянських словниках, а згодом репресовану українську лексику. Саме так до словника потрапили запозичені слова, цілком адаптовані в українських діалектах, що й надають цій праці національного звучання. Водночас зауважимо, що дану групу лексики, очевидно, перенесено без змін із давніших (початку ХХ ст.) словників чужомовних слів, що видно хоча б із загалом не притаманної словникові 1998 р. фіксації мов-посередниць за позичення та відповідного набору етимонів. Отож, на нашу думку, словник 1998 р. утілює лише перший крок у поновленні прав витісненої української лексики. Адже важливим є не лише відродження давніх запозичень, а й фіксування новозапозичених слів, що функціонують у сучасному українськомовному дискурсі.

Порівняння двох словників дає змогу виявити й такий тип семантичних трансформацій, як цілковита зміна значення:

ГУМА (від лат. *gutti* - камедь) - інфекційна гранульома різних органів людини, що виникає в пізніх періодах сифілісу [4].

ГУМА, -и, ж. (лат. *gutta*, *gutti* - камедь (глей), каучук). 1. Еластичний матеріал, який виготовляється шляхом вулканізації каучуку. 2. Предмет, виготовлений з такої речовини [7].

Такий тип семантичних зсувів можна пов'язати з подоланням наслідків радянської національної політики, скерованої на так зване взаємозбагачення мов, а фактично - наближення української мови до російської, одним із конкретних проявів якого й стало зникнення давно засвоєного та поширеного значення слова *гу́ма*. Даний тип трансформацій, однак, є досить рідкісним, адже курс на зближення двох мов здебільшого передбачав цілковите вилучення «шкідливої» лексики з реєстру словників, а не просто позбавлення її «шкідливих» значень.

Висновки

Зіставлення двох словників чужомовних слів, що належать до різних історичних епох та є виразниками різних світоглядних позицій, дає змогу простежити цілу низку семантичних зсувів - трансформацій семантичної структури запозиченого слова.

Порівняння статей зі словників чужомовних слів різних періодів дає змогу з'ясувати ті семантичні зсуви, що мали місце внаслідок функціонування й адаптації запозиченої лексики в українській мові.

Як ми побачили, семантичні зсуви у словниках чужомовних слів відбуваються як у кількісному, так і в якісному плані.

Так, серед кількісних трансформацій можна виявити розширення, звуження та переформування семантичної структури слова, що відбивають розвиток суспільства, культури, науки та інших галузей людського життя. Крім того, укладачі послідовно дотримуються обраного порядку подання значень: історичного у словнику 1974 р. та емпіричного у словнику 1998 р. Характерним для обох словників є наведення переносних і застарілих значень на останньому місці. Водночас порядок значень у словниковій статті залежить від ідеологічної позиції автора та, відповідно, надання більшої ваги тим чи тим компонентам значення, в чому ми переконалися на прикладі статті «Гвардія».

До якісних семантичних змін, які ми виявили у процесі порівняння двох словників, належать такі: узагальнення та звуження значень; трансформації, пов'язані з деідеологізацією суспільства та зміною позиції автора за нових культурних і суспільно-політичних умов; зрештою, цілковита зміна значень. Якісні семантичні зсуви цілком передбачувано зумовлені екстралінгвальними чинниками - відновленням української державності та переосмисленням українською нацією власного місця у світі.

На наш погляд, словники чужомовних слів української мови нині перебувають на перехідному етапі свого існування, про що дозволяють говорити результати проведеного аналізу семантичних зсувів. Укладачі таких лексикографічних праць, усвідомлюючи кардинальні зміни в суспільному житті, намагаються відбити їх у тлумаченні словникових одиниць. Однак досить часто такі намагання обмежуються механічним зняттям ідеологічних компонентів («у буржуазних країнах...», «класова єдність» і под.) і не передбачають переосмислення й осучаснення тлумачень.

Спроби відродження забутої та репресованої (зокрема, й діалектної) запозиченої лексики відбуваються шляхом залучення до реєстру словникових статей зі словників чужомовних слів початку ХХ ст., проте ігнорують аналіз і кодифікацію запозичень пізнішого часу. Отож сучасним українським словникам іншомовних слів притаманна певна еклетичність у формуванні та викладі матеріалу.

Нагальною для української лексикографії залишається проблема випрацювання метамови для опису словникових одиниць. З одного боку, йдеться про мову, що нею формулюються визначення у словнику (вона має задовольняти вимоги уніфікованості, нейтральності, об'єктивності,

сучасності). Метамова такого словника повинна мати за орієнтир українську систему координат, адже за адресата має саме українця. З іншого боку, вагому частку словникової метамови становить система ремарок і приміток, що визначають статус слова в узусі мовного колективу. Залучаючи досить обмежений набір таких засобів (зокрема, ремарки *застаріле*, *поетичне*, *переносне*, *діалектне*), словники чужомовних слів не можуть відбити всі тонкощі функціонування слів (напр., належність до певного стилю мовлення, наявність у семантичній структурі слова ідеологічного компонента тощо).

Загалом перспективним нам видається ґрунтовний аналіз сучасних словників чужомовних слів задля виявлення лакун у фіксації значень, потреби переосмислити ті чи ті тлумачення та випрацювати відповідні рекомендації щодо вилучення неактуальних компонентів семантичної структури й залучення таких, що відповідають сучасним тенденціям розвитку української мови. Саме це приверне увагу читацької аудиторії до словників і сприятиме усвідомленню українцями власної своєрідності, тобто дозволить словникам стати авторитетом, до якого дослухаються, та відігравати потужну виховну роль у суспільстві.

1. Касарес Х. Введение в современную лексикографию. - М.: Изд. иностр. лит-ры, 1958. - 355 с.
2. Гикал Л. П. Квазиинтернациональная лексика как явление межъязыковой асимметрии: На материале русского, английского и немецкого языков: Автореф. дисс. ... канд. филол. наук. - Краснодар, 2005. - 27 с.
3. Казенова А. К. Мотивированность заимствованного слова (на материале современного русского языка) // Вопросы языкознания. - М.: Наука, 2003. - С. 72-80.
4. Словник іншомовних слів / За ред. чл.-кор. АН УРСР О. С. Мельничука. - К.: Головна редакція УРЕ АН УРСР, 1974. - 775 с.
5. Струганець Л. В. Динаміка лексичних норм в українській лексикографії ХХ століття: Автореф. дис. ... д-ра філол. наук. - К., 2002. - 36 с.
6. Сімонок В. П. Лексико-семантична рецепція іншомовної лексики в українській мовній картині світу: Автореф. дис. ... д-ра філол. наук. - Х., 2002. - 36 с.
7. Коломієць М. П., Молодова Л. В. Словник іншомовних слів. - К.: Освіта, 1998. - 190 с.
8. Бойків І., Ізюмов О., Калишевський Г., Трохименко М. Словник чужомовних слів / За ред. О. Бадана-Яворенка. - Х.; К.: Вид-во УРЕ, 1932. - 532 с.

K. Goryslavets

SEMANTIC SHIFTS IN THE DICTIONARIES OF FOREIGN WORDS (BASED ON THE MATERIAL OF 1970^S-1990^S DICTIONARIES)

This article offers the analysis of the entries of two foreign words dictionaries, thus revealing the semantic transformations both on the level of particular definitions and the dictionaries ideology on the whole. Special attention is given to the development of the word semantic structure, which takes place in the course of words functioning and adaptation in the Ukrainian language and is reflected in the codification practice. Quantitative and qualitative semantic shifts are defined and exemplified, taking into consideration the changes in political life and the world-view of the speech community.